

VÁCI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR

Bibliotheca Dioecesis Vaciensis

H-2600 Vác, Migazzi Kristóf tér 2. Tel: +36-27-814-140 e-mail: konyvtar@vaciegyhazmegye.hu

BESZÁMOLÓ

NKA Könyvtári és Levéltári Szakkollégium

**A VÁCI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR VÉDETT GYŰJTEMÉNYÉBŐL EGY
ŐSNYOMTATVÁNY ÉS KÉT ANTIKVA**

KÖTET RESTAURÁLÁSA.

Pályázati azonosító: A2034/N6783

Megvalósítás időhatárai: **2024.11.04. - 2025.09.08.**

Pályázati támogatás: **1.000.000 Ft**

Publikáció: Váci Egyházmegyei Könyvtár:

https://konyvtar.vaciegyhazmegye.hu/olvasnijo/Aktualis/378/HAROM_KONYVRITKASA_GUNK_UJULT_MEG_ISMET_.html

https://www.facebook.com/profile.php?id=100086625753852&locale=hu_HU

Hungaricana feltöltés: [https://static-](https://static-cdn.hungaricana.hu/media/uploads/reports/2025/P%C3%A1ly%C3%A1zati_besz%C3%A1mol%C3%B3_V%C3%A1ci_Egyh%C3%A1zmegyei_K%C3%B6nyvt%C3%A1r_A2034N6783.pdf)

[cdn.hungaricana.hu/media/uploads/reports/2025/P%C3%A1ly%C3%A1zati_besz%C3%A1mol%C3%B3_V%C3%A1ci_Egyh%C3%A1zmegyei_K%C3%B6nyvt%C3%A1r_A2034N6783.pdf](https://static-cdn.hungaricana.hu/media/uploads/reports/2025/P%C3%A1ly%C3%A1zati_besz%C3%A1mol%C3%B3_V%C3%A1ci_Egyh%C3%A1zmegyei_K%C3%B6nyvt%C3%A1r_A2034N6783.pdf)

A Váci Egyházmegyei Könyvtár Védett Gyűjteményéből három kiemelkedő jelentőségű dokumentum restaurálása valósult meg az NKA Könyvtári és Levéltári Kollégiumának támogatásával:

Egy 1493-as ősnymtatvány (Biblia, Koberger, Nürnberg). Anton Koberger nyomdájából származó Nicolaus de Lyra kommentárjaival készült Biblia 4, részével rendelkezik gyűjteményünk (<https://vek-opac.vaciegyhazmegye.hu/hu/record/-/record/VEK26980>). Az ősnymtatvány több 16. századi tulajdonos bejegyzéssel és egykorú margináliákkal rendelkezik. Gerincébe fűzve pergamen kódextöredék található. Szép vaknyomású, fehér disznóbőrkötéssel rendelkezik.

Egy 1514-es párizsi kiadású Plinius-mű. Idősebb Plinius, teljes nevén Caius Plinius Secundus Maior monumentális terjedelmű és hatalmas információtömeget feldolgozó „Naturalis Historiája” vagy Természettudományának 27 kötete.

VÁCI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR

Bibliotheca Dioecesis Vaciensis

H-2600 Vác, Migazzi Kristóf tér 2. Tel: +36-27-814-140 e-mail: konyvtar@vaciegyhazmegye.hu

Valamint egy 1562-ben Genfben megjelent olasz nyelvű Biblia, melyet Filippo Rusticonak tulajdonítanak. Az 1562-es kiadás az eredeti héber szöveg felhasználásával készült, amelyben kimutatható Antonio Brucioli munkásságának hatása. A kiadásnak három változata ismert, az egyházmegyei könyvtár példánya a valószínűleg a második kiadásból származó példány.

A munkát Fehrentheil Henriette papír- és könyvrestaurátor végezte. A beavatkozások során sor került rovartalanításra mélyfagyasztással, a könyvtestek tisztítására mikroszálas kendővel és radírokkal, valamint a sérült ívek mosására, japánpapírral (kozy alapú) történő kasírozására és metilcellulózzal való kiegészítésére. A fatáblák hiányait epoxigyantával, a bőrborítás sérüléseit növényi cserzésű vagy timsós bőrrel pótolták, a fémvereteket mechanikusan tisztították, majd polivinil-butiráttal passziválták.

A kötetek eredeti szerkezete, esztétikai értéke és állományvédelmi szempontból megfelelő állapota helyreállt. Köszönjük az NKA támogatását, amely e munka megvalósulását lehetővé tette.

Varga-Kohári Máriaa

Váci Egyházmegyei Könyvtár

Vác, 2025. 07. 18.

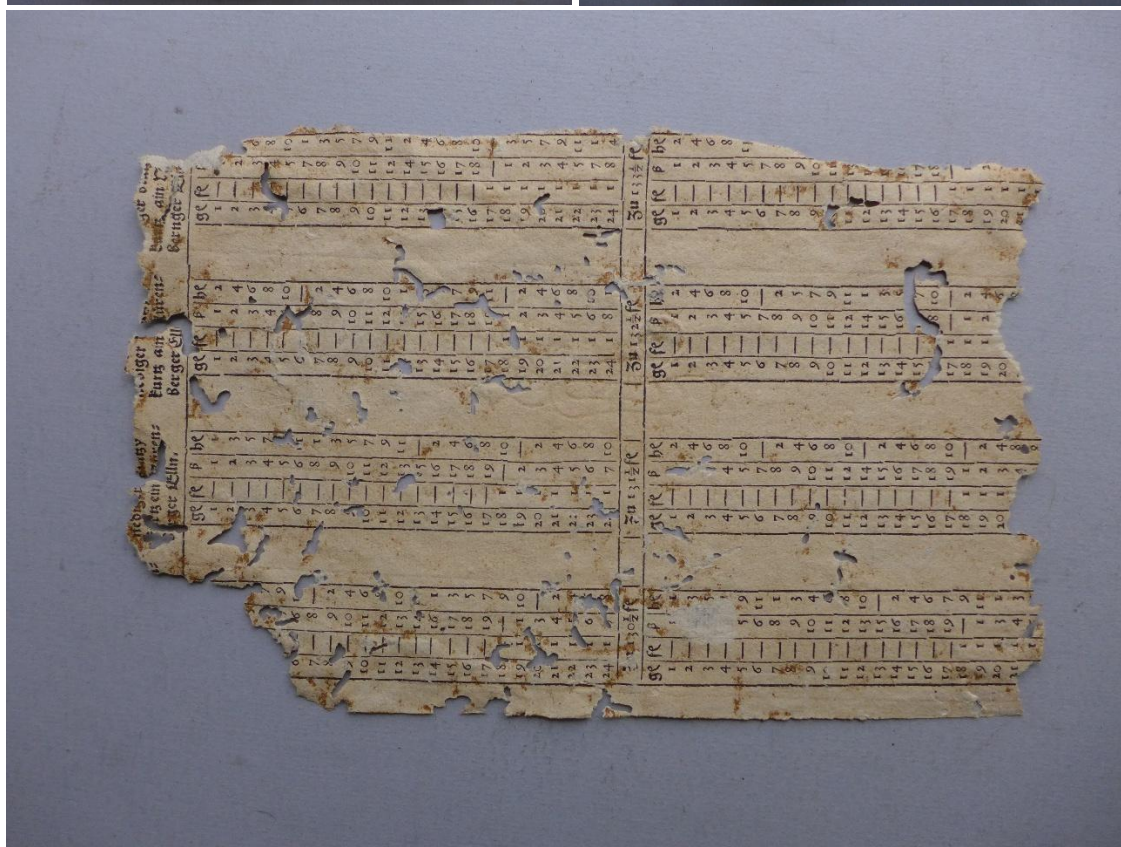
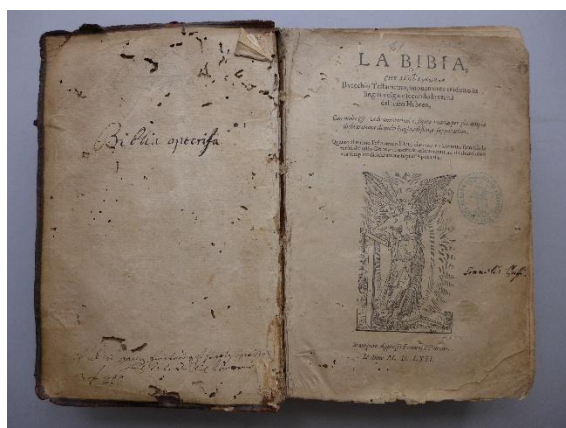
Három kötet restaurálási dokumentációja

A Váci Egyházmegyei Könyvtár felkérésére a következő munkát végeztük.

- 1. La Biblia**, Che schiama il vecchio Testamento, noovamente tradutto in lingua volgare secondo la veritá del testo Hereo... [Ginevra] : stampato appresso Francesco Durone, 1562., 467+100 ff., **kötés mérete 27x18x7cm, jelzete 701.024**

Ars Alba Restaurátor Bt.
2000 Szentendre Alkotmány u. 14.
adószám 24505877-2-13

A kötet állapota restaurálás előtt: Egykorú **egészbőr** kötés papírtáblákon. A borítás kopott aranyozással gazdagon díszített, mindkét táblán egyformán. Az aranyozás nyomai a háttáblán látszanak. Arcnál egykor **két zöldes szövött szalaggal** záródott, ezeknek csak a csonkjai maradtak meg az előzéktükrök alatt. A **táblák** több rétegből kasírozottak, a **rétegek elváltak** egymástól. A kasírozáshoz használt keményítő ragasztót megtámadták a rovarok, így a táblákat és borítóbőrt számos rovarjárat és röpnyílás károsította. Az előzéktükrök alatti réteg **makulatúra**. A bőr nyílásban törött, a bordáknál kopott, a táblák szélein és a sarkakon hiányos, helyenként mállik, felülete szennyezett. A sapkák hiányosak. A lapok megtartása jó, helyenként vízfoltosak. Címlapja szennyezett, hiányos. A címlap után kivágott lapok nyomai. Az újtestamentumi rész 61. és 83. lapjai közti részt kitépték. Az eredetileg zöldre festett arcmetszésén címfelirat. Fűzése **négy dupla zsinegbordásra** történt, a bordavégek az első nyílásban törtek. A táblákat károsító rovarjáratok az első/utolsó ívekre is áterjednek. Előzékei csak tükrökből állnak.

Elvégzett beavatkozások:

- A könyvtest száraz tisztítása mikroszálás törőkendővel.
- Az előzéktükrök föláztatása, leemelése.
- Az előzékek mosása, kasírozása japánpapírra (Japico, kozo alapú, 19 g/m²) metilcellulóz ragasztóval (Glutofix600).
- Az első és utolsó ív lefejtése a könyvtestről, a lapok mosása, kiegészítése japánpapírral (Japico, kozo alapú, 19 g/m²) metilcellulóz ragasztóval (Glutofix600).
- A szakadt lapok, helyek ragasztása metilcellulózzal.
- A törött bordavégek megerősítése kenderzsineggel.
- A táblák elváló rétegeinek ragasztása metilcellulózzal.
- Az előtáblából a makulatúra kiemelése, mosása.
- A kiemelt ívek és előzékek visszafűzése.
- Az első nyílás megerősítése lenvászon csíkokkal.
- A gerincről a régi jelzet leáztatása.
- A bőr konzerválása likkerrel (desztillált víz, pataolaj, zsírkoholszulfát = Genapol, lanolin). Végso zsírpótlás pasztázással (méhviasz, paraffin, pataolaj, etanol).
- A bőrön levő rovarjáratok föltöltése méhviasszal.
- Bőrhányok kiegészítése növényi cserzésű bőrrel (növényi cserzésű borjú, Hewit and Sons UK) és bőrpótló papírral (Gangolf Ulbricht, Berlin), búzakeményítővel.
- Előzékek kiragasztása metilcellulózzal.
- Tárolódoboz készítése (Kraft karton).
- Melléklet: egy lap makulatúra.

2. Plinius Secundus, Gaius: [Naturalis historiae] Caii Plynii secundi Veronensis Naturalis Hystoriae Libri XXXVII - [Parhisiis] : Poncetius le Preux, 1514 .- [20], 262 ff., a kötés mérete 29,5x20,5x5cm, jelzete 701.106

A kötet állapota restaurálás előtt: A kötet eredeti **bőrborítását** valamikor **lefejtették** a **bükkfa táblákról** és helyette **keményítős festésű papírral** borították be a könyvet. A papír festéstechnikája alapján ez a 18-19. században történhetett. A gerincen kéziratos címke töredéke. Feltehetően az első kötéshez tartoznak a kötet **fatáblái**, a **fűzés** és a **pergamen gerinckasírozások** is. A könyvtest arcnál 1 mm-re kilóg a táblák közül. A papírborítás a gerincről lemállott, festése fejnél kifakult. Az íveket dupla bőrbordára fűzték. A fűzés helyenként törött, néhány ív kijár a kötetből. A bordák nyílásban gyengék, a pergamen gerinckasírozások elpattantak. Az előzékek a kötésjavításkor kerültek a kötetre, fehér levélpárok az első/utolsó ívhez ragasztva. Az első rörlap verzóján **19. századi bejegyzés**. A **címlap** közepét kivágták és az egész lapot fehér merített papírra kasírozták. Az első/utolsó lapok szennyezettek, vízfoltosak.

Elvégzett beavatkozások:

- A papírborítás konzerválása mellett döntöttünk.
- A könyvtest száraz tisztítása mikroszálas kendővel, radiókkal.
- Az első és utolsó ív kifejtése az előzőek leáztatása nélkül.
- A kifejtett lapok mosása, javítása japánpapírral (Japico, kozo alapú, 19 g/m²) és metilcellulóz ragasztóval (Glutofix600).
- A konzervált ívek visszafűzése lencérnával.
- A lepattant pergamen gerinckasírozások rögzítése bőrenyvvvel.
- A borítópapír tisztítása, kiegészítése, retusálása akvarellal (Derwent).
- A kötés gerincének pótlása elnyíló hátú technikával készült: lenvászonra ragasztott japánpapír gerinclemez, a külső borítás keményítő festésű savmentes papír. A ragasztáshoz búzakeményítőt, bőrenyvet és metilcellulózt használtunk.
- A kiegészített papírcímke visszaragasztása a gerincre.
- Tárolódoboz készítése (Kraft karton).

3. **Biblia. Cum postillis Nicolai de Lyra..., – Nicolaus de Lyra: Contra perfidiam Iudaeorum. Pars 4.-Norembergae: A.Koberger 1493, Pars 4 [352] ff, kötés mérete 35x24x7cm, jelzete 701.102**

Ars Alba Restaurátor Bt.
2000 Szentendre Alkotmány u. 14.
adószám 24505877-2-13

A kötet állapota restaurálás előtt: Egykorú fehér disznóbőr kötés, **vaknyomással gazdagon** díszítve. A bőr a táblasarkakon és a gerincen fejnél-lábnál szakadt, hiányos. Fatábláit és a kötésbőrt, valamint a könyvtest első/utolsó íveit számtalan **rovar röpnílás** károsította. Az előtábla alsó **sarkait**, valamint a háttábla mind a négy sarkát és alsó élét rovarjáratok perforálták, a fa meggyengült, hiányos. Lábtól a könyv nedvességet kapott, a papírban **vízfoltok** keletkeztek. A fűzés erősítésére **beírt pergamen csíkokat** használtak. A hátsó előzékek röplapja kiszakadt. Az előtáblán megmaradtak a domborított rézlemezről kivágott **kapocselemek**, a felső szíj az akasztóval megmaradt, az alsó szíj hiányos, az akasztója elveszett. A réz felszínén természetes patina, de korrózió és szennyeződés is van.

Elvégzett beavatkozások:

- A kötet rovartelenítése mélyfagyasztással -18°C-on két hétig.
- Az előzéktükrök förláztatása nedvesítéssel, az első röplap kifejtése.
- Az előzékek mosása, megerősítésük hátoldali japánpapiros kasírozással (japánpapír: Japico, kozo alapú, 12 g/m², ragasztó metilcellulóz Glutofix600).
- A fatáblák hiányzó sarkainak kiegészítése két komponensű epoxi gyantával (Pattex).
- A bőr konzerválása a táblán likerrel (deszt. víz, pataolaj, zsírkoholszulfát=Genapol, lanolin). A rovarjáratok feltöltése méhviasszal.
- A bőrhoányok kiegészítése timsós cserzésű sertésbőrrel.

Ars Alba Restaurátor Bt.
2000 Szentendre Alkotmány u. 14.
adószám 24505877-2-13

- Az előzékek visszaragasztása metilcellulózzal.
- A hiányzó akasztó pótlása sárgaréz lemezből.
- A veretek tisztítása szárazon radírokkal, passziválásuk polivinil-butirállal (etanolban, 2 %).
- Tárolódoboz készítése (Kraft karton).

Szentendre, 2025.április 2.

Fehrentheil Henriette papír- és könyvrestaurátor

ARS ALBA Bt.
2000 SZENTENDRE
ALKOTMÁNY U. 14.
T: 26/315-456

	múzeum humizmatikus és a fotonegativ mûanyagának állományvédelmére” című pályázatáról		209111/00273/	
Szent István Király Múzeum	A Szent István Király Múzeum, Deák Gyűjtemény grafikai anyagának restaurálása	500000	505111/4826	Megtekintés
Szent István Király Múzeum	Állományvédelmi, restaurálási tevékenységhez szükséges szakmai anyagok és eszközök beszerzésére a Szent István Király Múzeum gyűjteményei számára céljából	500000	505111/4828	Megtekintés
Budapesti Corvinus Egyetem egyetemi Könyvtár	Pályázati beszámoló Egyedi dokumentumok restaurálása, állományvédelmi munkáinak támogatása	980000	505111/4882 (A régi: 208111/24)	Megtekintés
Katona József Könyvtár	A Katona József Könyvtár állományvédelmi műhelyének tevékenységéhez szükséges szakmai anyagok és eszközök beszerzése	650000	505133/00351	Megtekintés
RETÖRKI Nonprofit Közhasznú Kft.	NEMZETI KULTURÁLIS ALAP Közgyűjtemények Kollégiuma által támogatott a „Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár állományvédelmi tevékenységének eszközbeszerzése” elnevezésű pályázat megvalósításáról	250000	505133/368	Megtekintés
Magyar Földrajzi Múzeum	Földrajzi Múzeumi Tanulmányok 22. szám nyomtatása	511350	505188/00787 (209188/00066)	Megtekintés
Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ	A MÁTRA MÚZEUM ÉVKÖNYVE, A FOLIA HISTORICO-NATURALIA MUSEI MATRAENSIS 47. SZÁMÁNAK MEGJELENTETÉSÉRE	378000	505188/00791(209188/00070)	Megtekintés
Tiszazugi Földrajzi Múzeum	Tiszavilág VII.	716100	505188/00795	Megtekintés
Győri Egyházmegyei Gyűjteményi Központ Kincstár, Könyvtár és Levéltár	A győri székeskáptalan középkori számadáskönyve (1495-1528) c. forráskiadvány megjelentetése	1000000	505188/00838	Megtekintés
Jósa András Múzeum	Szakmai beszámoló a Jósa András Múzeum Iparművészeti Gyűjtemény gyarapítása tárgyában	1500000	507109/994	Megtekintés
Váci Egyházmegye - Váci Egyházmegyei Könyvtár	A VÁCI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR VÉDETT GYŰJTEMÉNYÉBŐL EGY ŐSNYOMTATVÁNY ÉS KÉT ANTIKVA KÖTET RESTAURÁLÁSA	1000000	A2034/N6783	Megtekintés